nulhatatlan.
ER W.
ott valódi tisztitott
AJ OLAJ.
tanártól Bécsben.
által megvizsgálva és jóváhagyva,
nekeknek különösen ajánlható, s
tályossága által elismert szer, a
es tüdőbajok, görvély-, gömör,
lesek ellen. Egy palaczk ára 1 frt
Heumarkt 3. sz. valamint az oszt.
tárában
nek, Vecsei Viktor, Göltl Nándor
szerkereskedésében.
yengülés, láz, ideges bajok, kiál-
engülés ellen. Üvegje 1 frt 50 kr.
egségeknél, melyek verszegénység
eletkeznek. Üvegje 1 frt 50 kr.
ztés, hanyag gyomormüködés és
ajok ellen. Üvegje 1 frt 50 kr.
rganismust a gyomor müködés se-
erősiteni Üvegje 1 frt 50 kr.
s bélhurut és más betegség ellen.
je 1 frt 50 kr.
ia és Bukovina kivételével)
rs, III. Heumarkt 3.
átcső
okokkal 5 frttól fölfelé.
ült
SIPTETŐK
lfelé
áltatnának készséggel
N SIMON
ete
uteza 5. sz.
Hónapban.
1 sorsjegy csak 10 kr.
zben
00 ft
88 pénznyeremény.
est, váczi-utcza 6. sz.
ösdékben.
TAL
és sok hires orvos jóvá-
elismerése szerint
r
morgörcs, epeinger, há-
nság, stb. ellen. — Az
t a bécsi cs. kir. egyete-
int chinát és más káros
z.
üveggel 50 kr.
keltetik.
est, Muzeumkörut 23 sz.
rnál.

1886. XVIII. évfolyam. 225. szám. Kedd, november 16.

Előfizetési árak:
Helyben és póstán küldve.
Egy évre . . . . 10 frt—kr.
Fél évre . . . . 5 „—„
Negyed évre . . 2 „50„

Egyes szám 5 kr.

A lap szellemi részét illető minden közlemény: Nagy-hatvan-uteza 1564. szám. Dusóczky ház a szerkesztőséghez bérmentve küldendő.

Előfizethetni helyben
TELEGDI K. LAJOS és ifj. CSÁTHY KÁROLY könyvkereskedésében és a kiadóhivatalban KUTASI IMRE könyvnyomdájában sa postahivatalok utján:

DEBRECZEN

POLITIKAI, TARSADALMI és KOZGAZDASZATI HIRLAP.

A debreczeni és vidéki „függetlenségi párt“ közlönye.

Megjelen naponkint, péntek és vasárnap kivételével.

Hirdetesi díj
Négy hasábos petit sorért 5 kr
Nagyobb terjedelmü s többször hirdetések alku szerint a legolcsóbb árért vétetnek fel. Bélyegdij minden különbefektetásért 30 kr.

„Nyilttér“-ben megjelenő közlemény minden petit sora 20 kr.

Hirdetések felvétetnek a kiadó hivatalában, KUTASI I. könyvnyomdájában, valamint ZICHERMAN H. könv. irodájában is.

Név nélkül vagy bérmentetlenül beküldött kéziratok nem vétetnek figyelembe.

Kéziratok vissza nem adatnak.

Éljen Mingrélia herczege!

(r. e.) Keresztély papa, dán király, tiszteltetni Európát és Bulgáriát, hogy miután Dániában Shakespeare daczára, igen jó illat terjeng és nem büzlik annyira semmi sem, mint jelenleg a politikai viszonyok Bulgáriában; hát azért nem küldheti el a fiát Bulgáriába fejedelemnek. De meg a bolgár küldöttség látogatására sincs szükség. Ne is tessék a jó bolgár uraknak hijában fáradozni: üljenek odahaza. És aztán a mostani dán királyfi sem olyan ostoba, mint a Shakespeare idejebeli; Hamlet ur a felett töprengett, hogy mi volna okosabb: »Lenni, vagy nem lenni?« Valdemár ur már megtalálta a feleletet: jobb lenni, pedig a felséges czár — a sógor — haragjával lenni bolgár királlyá, az igazán szomoru létel volna!

A papa tehát nem ereszti Valdemárkát Bulgáriába királyosdit és katonásdit játszani.

Derék, engedelmes pubika is lehet ez a Valdemárka! Ha a papa nem engedi (pedig ő szépen kérte) hát nem megy a sobranje nevü bolgár nevelő-intézet fiaival játszani. Nem való az olyan daczos és kalandos lelkületü fiuk közé olyan derék ifju, mint a minő Valdemárka. Lám, a bolgár gyerekek nem engedelmeskednek olyan szépen Kaulbars-nevelő bácsinak, sőt oly vakmerők, hogy a regensségből (tudj' az ég mit jelent ez a szó?) ki hagyták lépni a czárnak is kedves Karavelowot és Zsivkovot választották be, a ki éppen olyan konok, mint a többiek!

Hát ne is menjen bolgár fejedelemnek a dán Waldemárka. Ember kell ott a gátra, nem hátul gombolkozó gyerek.

De hát ki menjen a helyére?

Arra is megfelelt a Bulgáriáról oly atyailag gondoskodó muszka czár. Atyailag, mert hiszen a gyermekeit felfalt Saturnus is csak atya volt!

Van egy vad ország valahol a Kaukazus vidékén, Kis-Ázsiában. 1804 óta már ez is Oroszországhoz tartozik. A neve Mingrélia, ennek egykori kaczikájából (vagy mi légyen ott a fejedelmek czime) a czár kegyessége kozák herczeget teremtett, a fia pedig ezredességig vitte a muszka hadseregben. Muszka ezredes pedig trónon ülve sem lehet egyéb, mint csak muszka ezredes. Hát mi természetesebb, mint hogy a czár most már ezt a vad fejedelmet küldi Bulgáriát — megszeliditeni.

Tessék most már Bulgáriának és Európának megösmerkedni a kis-ázsiai uralmi móddal is. Ott igen szépen uralkodnak; az ázsiai ellenzéki szónokoknak egyszerüen levágják a fejöket. Még talán más ország is megirigyli Bulgáriától és választ magának királyok és fejedelmek helyett — kaczikát, a kinek az uralkodói jelvénye lészen egy kancsuka. Mingrélia herczegeé sem lészen egyéb; nem minden muszka tisztből válik Battenbergi Sándor! Ez lenne csak a »kedves testvér« az európai uralkodók körében!

Mi pedig nézzük szépen, összetett kezekkel, a mit a czár kifundált. Kálnoki ur szerint Oroszország és bulgáriai képviselője, Kaulbars tábornok még nem követtek el olyas valamit a Balkán-félszigeten, a miért érdemes lenni cs. és kir. méregre gerjedni. Majd történnek később ilyen dolgok is, akkor tünik majd ki, hogy »hány zsákkal telik« Ausztria és Magyarországon.

Ha akkor — esetleg — el találnak késni, nos, ebből sem kerekednék valami szokatlan dolog. A hires chlumi köd is az osztrák generálisok fejéből párolgott elő, Solferius és Königgrätz pedig a hires »hagyományos« szellemből következett. Van még ködünk és »hagyományos szellemünk« bő készletben; ha kevés lenne éppen most gyarapitják a kormányok és delegácziók Budapesten.

Tartsa meg tehát Isten »az emberi élet legszélsőhatáraig« Kálnoky, Bylandt-Rheidt, Tisza, Taaffe és Kaulbars urakat, ráadásul pedig még a . . . mingréliai herczegetis!

— A magyar delegáczióban, a közös miniszterek közül Kálnoky és Bylandt-Rheidt nem tudnak magyarul, ők tehát az albizottsági zárt ülésekben természetesen németül teszik meg előterjesztéseiket s könnyebbség okáért a németül tudó magyar delegátusok is németül beszélnek; joguk van természetesen magyarul is tenni kérdéseket a közös miniszterekhez, de akkor azok nem felelhetnek közvetlenül s ez hosszasabbá tenné a tárgyalást. Nyilvános teljes ülésben már csak magyarul folyik a tárgyalás, s akkor a magyarul nem tudó miniszter helyett az illető minisztérium osztályfőnöke, vagy más magasabb rangu hivatalnoka beszél, igy Kálnoky helyett Szögyény László. — A közös pénzügyminiszter, Kállay Benjamin, magyar ember lévén, természetesen csak magyarul beszél a magyar delegátusok előtt. — Tisza Kálmán miniszterelnök a magyar delegácziónak a szabadelvü párthoz tartozó tagjait és a kormány tagjait vasárnap estére teára hivta meg. Ez alkalommal a delegáczió tagjai megbeszéltek a külügyi albizottság mult ülésében a külügyi helyzet megvitatásánál követendő eljárást. A megbeszélésnél a közös minisztérium részéről senki sem volt jelen.

= Belföldi hirek. A magyar kir. államvasutak igazgatósága a közmunka- és közlekedésügyi miniszter intézkedése folytán Szegedre ujabb osztálymérnökséget helyezett át. — A király gróf Andrassy Gyulát hosszabb kihallgatáson fogadta.

= Bolgár ügyek. A szófiai német főkonzul, Berlinbe érkezett, nyilván, hogy Bismarck herczegnek jelentést tegyen. Ujabban már nem tartják valószinünek, hogy a birodalmi gyülés megnyiltakor a keleti bonyodalmak is szóba fognak kerülni; hihetőleg ezt maga a kormány is kivánná.

Szt.-Petervárott az ujabb hirek szerint Bozo Petrovicsot, a montenegrói fejedelem rokonát, emlegetik a bolgár trón jelöltjeként.

Miután Kaulbars tábornok a filippopoliszi orosz konzul utján tudomást nyert arról, hogy az ostromállapot következtében a prefét felelős az orosz konzulátus egy kavaszának elfogatásáért, most azt követelte, hogy a dandár- és térparacsnok mozdittassék el állásáról, továbbá, hogy példás megfenyitésben részesüljenek azok az alantas katonatisztek is, a kik az elfogatásnál segédkeztek.

Kaulbars még azt is kivánta, hogy a helyőrség katonai tisztelgéseket teljesitsen az orosz lobogó előtt. A válasz megadására a határidőt november 17-ig tüzte ki.

Hir szerint, a miniszterek ma érkeztek Szófiába.

= A szultán és Oroszország. A Daily News-nak a következő, egy kissé különösnek hangzó történetet irják Konstantinápolyból: A szultán, ki jelenleg teljesen Oroszország hálójában van és azon gondolkozik, hogy a Hunhias Yokelett-szerződés mintájára véd- és daczszövetséget kössön, a napokban abban a meglepetésben részesült, hogy Bairam aga főeunuch, a ki bizalmi állást tölt be a szultánnál, több előkelő török nevében arra figyelmeztette uralkodóját, hogy Törökország Perzsia sorsára fog jutni, mert Oroszország az egyedüli hatalom, mely a török birodalom fennállását fenyegeti.

Legjobban megijedt azonban a szultán attól a czélzástól, melyet a főeunuch Abdul Aziz sorsára tett, a ki orosz-barát érzelmeiért vesztette el trónját. A szultán tudvalevőleg nagyon fél attól, hogy ugy ne járjon, mint Abdul Aziz és gondoskodott róla, hogy mindazok, a kik az akkori összeesküvésben résztvettek, ártalmatlanokká tétessenek. A főeunuch e kijelentése után a szultán annyira kigyógyult az orosz barátságból, hogy most már nem lehetetlen, hogy az angolokkal fog tartani, különösen, ha az angolok a rubeleket is igyekeznek majd helyettesiteni.

Mert az e fajta szövetséget a törökök mindennél jobban szeretik és ha Anglia pénzt ad, Törökország a legnagyobb fegyverkezésekre hajlandó Hogy a pénz ne vándoroljon a hivatalnokok zsebébe, annak az angol pénzügyi felügyelők által lehetne legalább részben elejét venni. Háboru esetén különben katona eleg lenne a Balkán-félszigeten; ott vannak a román, bolgár és szerb hadseregek, melyek Ausztria-Magyarország vezérlete alatt harczolnának; az angolok pénzzel támogatnák a szövetségeseket és hajorajukkal a Dardanellákat védenék meg. Az angol sajtó azonban, irja a Köln. Ztg. nem eléggé hangsulyozta Salisbury beszédének azt a részét, melyben az angol érdekeket emlitette. Ebből magyarázható meg az a hir, hogy az angolok Thazosz szigetét meg akarják szállni, hogy igy megbénitsák az orosz flotta működési képességét.

= Ausztria-Magyarország hadereje a tizenkettedik órában, a minő tényleg, e czim alatt jelent meg Berlinben, a Luchardt czég kiadásában, egy katonai röpirat névtelen szerzőtől. Czáfolat ez a nemrégeiben napvilágot látott s nagy feltünést keltett röpiratra, mely a monarchia haderejéről a legki-

A »DEBRECZEN« TARCZÁJA.

Késő virágok.

— *Gáspár Imre* versei. —

Lépéseket hallok.

Lépéseket hallok az ablakom alatt,
Végigfutja testem-lelkem egy gondolat.

Vén székünk gördítem a kandalló elé,
Lelkem, szivem repül a várvavárt felé.

Szivem meg-megdobban, agyamba fut a vér . . .
Addig tart, a mig a lépés kapumig ér.

Azután a lépés hangzik odább, odább . . .
S én álmodlak, várlak és siratlak tovább!

Szivem búja alatt . . .

Szivem búja alatt meg'örni készül,
Keresi a lehullt vezérlő csillagot . . .
Hogy alhatott ki tündér-fénye végkép,
A betlehemi él is szebben ragyogott!
Az élet oly sötét, gond sebzi vállam,
Szeretetlens, zivem már verni sem kiván. . .
— S remegő ajkam önfeledve szólal,
Susogni kezdi szép gyermekkori imám!

Oh egyszerü szók, a melyekben Isten
Maga beszél velem s vigaszt maga üzen!
Midőn a gyermek nem sejthette azt, mi
Emészti most örök, kiolthatlan tüzön,
Oh akkor is édes volt elrebegnem,
Hogy összetette kis kezem szegény anyám . . .
— Remegő ajkam önfeledve szólal,
Susogni kezdi szép gyermekkori imám!

Tündér-király kincstára, ifjuság! Óh
E kincsek el nem fognak sohasem!
Szerelem, álmok és gyermek-barátság
Elhagytak, siratom gyakran keservesen,
De pár szelid szó még a múlt sugára,
S hajnal derüt mutat bús siri éjszakán . . .
— Remegő ajkam önfeledve szólal,
Susogni kezdi szép gyermekkori imám!

Oly egyedül, oly czéltalan bolyongok,
Egyedül s czéltalan egy életkor delén!
El van az élet vesztve, pazarolva,
Csak ez a bús ima száll a multból felém!
Halálra itélt bús vigasztalást lel
Egy kis virág felett, egy kis madár dalán
— S remegő ajkam önfeledve szólal,
Susogni kezdi szép gyermekkori imám!

Üdvözlégy csöndes, szebb világi emlék,
Minden szavad olyan hálásan fogadom!
S bár a mulásnak érzem szárnycsapásit —
Magammal viszlek el szivemben, ajkamon!
Jer, visszaadlak annak, a ki küldött
Utolsó vigaszul s jutalmamul talán . . .
— Remegő ajkam önfeledve szólal,
Susogni kezdi szép gyermekkori imám!

Öleletlen, szeretetlen . . .

Öleletlen, szeretetlen,
Oh mily szörnyü végzet ez!
Gyülöletre kész az a szív,
Melyet ily átok sebez.

Szeretetlen — mégis élek,
— S nem kapott meg őrület,
Mert szivem — bár nincs szeretve —
A sirig szeret, szeret!

Zaklatott szív.

Zaklatott szív, beteg lélek,
Minek is az ilyen élet?

Bár mit teszek, bár mit mondok,
Szivemet dulják a gondok.

Ha nyomomban siker támad,
Fölleget von rá a bánat.

Dicsőséggel nem törődöm
Már s bőségben is tengődöm.

Akármilyen veszedelem,
Vagy szerencse — mindegy nekem.

Hogyha munkám jól elvégzem,
Ez egy napi temetésem.

Pedig hallom, nagyon gyakran:
„Szorgos voltam, ebben, abban . . .“

„Buzgóság ez . . .“ — igy sugdosák . . .
Nem tudják, hogy — önyilkosság . . .!

Néha érzem . . .

Néha érzem, hogy e lantot
Megérinti tündéri kéz,
És a húrok jaj-szavára
Szivem, lelkem dalolni kész.

Hajh, Istennőm hó kezével
Együtt, hamar tünik tova,
Ocsa hangszer — nem adja a
Régi hangot soha, soha!

Hellén mese.

„Több vagyok — érzem, jobb vagyok — érzem!
Oly versenyt kerülni jó,
A melyről el van végezve régen,
Hogy Pán győz s nem Apolló.
Szép zöld homályát bird ős erdőnek,
Vén lombok hüs árnya vár,
Csak a nagy égbolt tudjon felőled
S versenytársad, kis madár.
Ott éldegélj és a sürü árnyon
Át ne törjön éneked,
Ellen s barát — mind hijába várjon,
Dalod legyen életed!“

És úgy cselekvék a mint beszéle
Hellász egy bús dalnoka,
És a világtól igy éldegéle
Távol . . . ő maga s dala.
És egy szép reggel tündéri asszony
Látogatja meg Athént:
„Költőt keresnék, ki az Olympon
Énekelne Istenként!“
S ródult elé a központi költő,
Mutatván reklámjait:
„Magunk vagyunk most az ember-öltő,
Birva sipját, dobjait!“

. . . Intett a tündér, lángolt szemében
A harag s uj útra kelt,
Mig feltalálta őt, a ki éppen
Ihlett lanton énekelt.
Keblére zárta s szelid mosollyal
Szólt: „Jer, megtalálom én,
Bár elhagyák és küzd a nyomorral,
Ki — mint magam — égi lény!“

Szinházi csevegés.

(„Favartné,“ operette, — „Bálkirálynő,“ és „A czárnő foglya,“ vigjátékok.)

— Hogy tetszett magának a „Bálkirálynő“?

—Mint általában a Berczik Árpád darabjai tetszeni szoktak. Ön is örömest nézte meg tőle asszonyom, a „Nézd meg az anyját„ czimüt. Van mindenikben egy-két jól ellesett vonás a magyar társadalmi életből és olyan elem is, a min ártatlan kedélyek nagyokat kaczaghatnak. A Berczik sok kedélyre való darabjai ugy viszonylanak a franczia házasság törési drámához, mint egy üvegcse illatszer egy palaczk vitriolhoz. Berczik mindig tud nevettetni.

— A csárdás parodián is nagyokat lehet nevetni.

— Hogy ne lehetne! Nevettem is rajta Budapesten, a hol Nádai valami felséges játékot produkált. Egy a modern ifjuság táncza

méletlenebb nyiltsággal szólva, sötét szinekkel ecsetelte a létező viszonyokat s a hadsereg harczképtelenségét igyekezett bebizonyitani.

Hathvani emlék.

(Megh. 1786. nov. 16-án.)

Irta: ***Nagy Pál***, főiskolai tanár,

Ha a jeles elődökről megemlékezünk magunkat is megtiszteljük általa. A debreczeni főiskolának egykori hirneves tanára, ki az ördöngösség hirében állott s áll részben ma is a köznép előtt, Dr. Hatvani István éppen 100 évvel ezelőtt, 1786, november 16-án hunyt el.

Dante olasz költő a maga „Divina Comediájában" Vergil szelleme által kisérteti magát pokion, purgatoriumon és menyországon keresztül a primum mobileig; Goethe a német irodalom legkimagaslóbb alakja, Mephistopheles által vezérelteti Fausztot, Madách magyar iró az „Ember tragoediájában" Ádámot Lucifer által kalauzoltatja az élet minden fázisán át; Hatvanit a kires professort a monda szerint maga az Ördög segitette.

E rendkivüli emberről irt Arany János hazánk koszorus költője egy verses mondát, Jókai Mór „Magyar Faust" czimen prózában még többet. Szilágyi István szigeti tanár az 1872-ik évi márcz. 31-ki számában a „Vasárnapi Ujságnak" a Hatvani-féle mondák szerzését, vagy legalább azoknak egybegyüjtését Kazincz Sámuel hajdukerületi főorvosnak tulajdonitja, ki ezeket mint satyrákat alkalmazta a babona ellen.

Megjelentek e mondák 1836-ban a „Doromb" czimü ifjusági kéziratban, 1885-ben pedig Erdélyi István nyomatta ki Debreczenben.

Kimeritő életiratot a tudós professorról boldogult Révész Imre egyháztörténetirónk közölt a „Vasárnapi Ujság" 1871. febr. 5-ki számában. Mi csak kivonatosan közöljük életéből a főbb mozzanatokat.

Hathvani István született 1718 ban Rimaszombaton, magyar nemes szüléktől. Nemesi származására még külföldön jártában is büszke volt. Elemi iskoláit oda haza, a gymnásiumot pedig Losonczon végezte, a debreczeni főiskolába felsőbb tudományok hallgatására 1738-ban jött. Tanulmányai folytatása végett később kiment Baselbe, hol néhány évvel előbb kedves tanára, a kitünő Maróthy György is tanult. Itt avattatott fel lelkészszé, később pedig 1748, april 9 én rendes orvos tudorrá, értekezvén ez alkalommal: „a betegségeknek az arczból való felismeréséről".

Az orvosi tanfolyam a mult századok folyamán, a tudomány fejletlenségénél fogva sokkal rövidebb volt mint ma s igy nem lehet csodálni, hogy benne orvosi és lelkészi tiszt egyesülhetett.

Hathvani Baselben annyira kitünt hogy ajánlották őt tanárul a marburgi akademiába. Őt azonban már ekkor meghivták a debreczeniek is és miután hazáját s egyházát a rajongásig szerette, ezek választását fogadta el t. i. a mértan és bölcsészeti tanszéket.

Svájczból Hollandiába utazott Hathvani, főczélja levén az ottani főiskolákat és tudós férfiakat megismerni. Itt ismét azon váratlan kitüntetés érte, hogy a legkitünőbb férfiak által a leydeni akadémiaba theologiai tanárul ajánltatott. Már az illető fejedelem is elfogadta, de ő nem e rendkivüli szép ajánlatot, igy szólván: „jobban szeretem gyászos helyzetben lévő egyházunkat, és a csekély jövedelmü tanári hivatalt hazámban, mint Hollandia virágzó szabadságát és dusgazdag tanári fizetését"!

Ez a nyilatkozat eléggé szépen jellemzi Hathvanit.

A hazába visszatérvén, 1749-ben foglalta el a debreczeni főiskolában mértani és bölcsészeti kathedráját, melyen aztán rendkivüli szorgalommal s kitünő sikerrel 37 éven keresztül müködött. Tanitványai közzül többen országos hirü orvosokká s mérnökökké lettek. Debreczenben volt ekkor a reálismeretek gyupontja.

Mint ifju tanár gyakran részt vett Debreczen templomaiban az urvacsora kiosztásában s kiadta „Az uri szent vacsorára megtanitó könyvecskéjét". Mint kitünő orvoshoz messze vidékekről jártak. A gyógytárakra ő ügyelt fel s gyakran experimentált. Mint mérnök meghatározta Debreczen földrajzi fekvését 1757-ben. Mint csillagász az 1769-ki üstökösről, az 1770-ki északi fényről szakértő értekezést irt külföldi folyóiratok számára, ugy, hogy ekkor angol, franczia, német, svájczi, hollandi sőt sz. pétervári tudósok is ismerték Hathvaninak és a debreczeni főiskolának nevét.

Irt Hathvani egy terjedelmes müvet: „A fejedelmeknek a polgárok vallása és lelkiismerete feletti jogáról". Toldalékul ehez: „mily nagy hasznát lehet venni a bölcsészetnek a theologia mezején". — Tanitványai számára irt bölcsészeti rövid kézi könyvet, végre egy terjedelmes müvet: „a nagyváradi fürdőkről természettani és orvosi tekintetben". Van még neki egy két kisebb bölcsészeti és theológiai müvecskéje, részint önállóan, részint külföldi folyóiratokban.

Hathvani idejében a protestánsoknak gyászos korszakuk volt az üldöztetések miatt, azonban II-ik József alatt kiadatott a türelmi parancs. Ő nem talált nyugtot ekkor sem mert, bebonyolodott a lelkészek és világiak között akkor kitört viszálkodásokba, melyeknek keserü levét később a szomoru emlékü Sinay Miklós itta meg. — 1781-ben keserüségében lemondott Hathvani hivataláról, de ismét viszszahivatott, mig 1786-ban buskomorságában végleg megvált kathedrájától, sőt azon év nov. 16 án 68 évre terjedő földi pályájától is. Hathvani családos életet élt, két fia s két leánya élte őt tul. Fiai közül István, okulva apja sorsán, pápistává lett, ez egyház kebelében talán többre becsülik az embert. Arczképe, mint 36 éves egyénnek, a főiskolai könyvtárban van. Könyvei között ül, oldalt halálfő és biblia melyen kehely és kereszt látható.

Hogy Hathvanit mint természettudóst kellőleg méltányolhassuk, tudnunk kell, hogy az ő százada a XVIII-ik század a rationalis bölcsészetnek s a természettudományok ébredésének s számos találmánynak korszaka volt és hogy ily korszak a maga embereinek szellemi világában kitörölhetlen nyomokat szokott bevésni. Ekkor lépett fel Kant uj világnézlettel, Franklin a villamosság elméletével s a villámhárítóval, Watt James a gőzgép tökéletesitésével, Pristley, Scheele Cavendish és Lavoissier a vegytan ujraalkotásával a régi alchymia romjain Mongolfier testvérek a léghajóval, Joung Tamás a fény uj elméletével, Halley a róla nevezett üstökös pályájának kiszámitásával, Hell Miksa a nap paralaxisával, Hershel egy uj bolygónak az Uranusnak feltalálásával sat. Hathvani az európai tudósok nagy részét személyesen ismerte — vagy pedig levelezett vele. Leydenben a Muschenbrock tanitványa volt, innen hozott physikája 1884-ben a debreczeni zsibvásárban talá tatott meg. Ezen könyv negyedrét folians pergamentkötésben hollandus nyelven van irva, czime „Beginsels der Natuurkunde." E volt az ő boszorkányos könyve, melyből tudományát meritette. Mily véletlen játéka a sorsnak, megboldogult Révész Imre a Sinay Miklós egyháztörténetét szintén a zsibvásárban fedezte fel kéziratban! Az is furcsa szeszélye a sorsnak, hogy mindketten a péterfiai temetőben lettek eltemetve, Hathvani 1786-ban, Sinai, pedig miután tragediáját lejátszotta, 1808-ban. Mindkettő sirjára ráillett az egyháztörténetiró megjegyzése: „tristes experti sunt vicissitudines" azaz: „szomoru viszontagságokat állottak ki."

Hatvani siremléke ugy járt e század elején, mint sok más jeles embere, kik Debreczenben a szabad gondolkodás előharczosai voltak, ugy járt p. o. mint a Csokonaié, kinek nyughelyet már 31 év mulva nem tudta bizonyosan senki. A Hathvani sirköve egy tekintélyes darab homokkő ketté törve, befalazva, mint kocsivető szegletkő 1883-ban találtatott meg csonkitott állapotban, egy péterfiai ház nagy kapuja sarkán.

A főiskolai tanárkar birtokába jutott a kő, mely azt kijavitva az oratorium mellé rendelte elhelyezni egy kis fülkébe, a nagy férfiu emlékéül.

Azon eszközök, melyekkel Hathvani a mult században kisérletezett, melyek nagy resze az 1802-ki tüzvész után rommá lett, kijavitva „Hathvani ereklyék" czimen őriztetnek a főiskolai physikai szertárban. Van köztük légszivattyu, magdeburgi két felteke, a nagy rezes bálvány, melyről Arany János emlékezik: ha hozzá nyulsz, megüt a menykő, varázslámpa melynek segélyével az ördöngös ember szellemeket idézett, van sok lombik, retorta, olvasztó tégely stb. A maradványok elárulják, hogy Hatvani mint természettudós is európai szinvonalon állott.

Tekintve azt, hogy benne papi és doktori tudomány egyesült, olyan lehetett a maga korában mint egy hajdani mágus, ki a régi időben minden tudományt felölelt, sőt szemfényvesztéssel is foglalkozott, ilyen lehetett Jamnes és Jambresz, Mózes idejében a Farahó házánál. Ma már a munka felosztás elvénél fogva ily universalis tehetség nem létezhet.

A nép Hathvanit megbamulta az urvacsorájánál, majd késsel kezében a mütő asztalnál, mikor a szellemek által (?) széttépett diákot összerakta. Még jobban megbámulta őt kopott ruhában sebesen járkálva erdőn mezőn — mint botanikust keresve a gyógyfüveket. — Egykor Domokos a biró ráfogta, hogy az ördöngös professzor oly sebesen vágtatott az országuton, hogy az ő lovait észrevétlenül (?) elhagyta s előbb beért Böszörménybe mint ő. — Ilyen ráfogások alapján szülemlettek a „Hathvani-mondák".

A nép a néhány évvel ezelőtt elhalt jogtanárt, Kallós Lajost elátkozott professornak nevezte, ki kényszeritve van mindennap akár esik akár nem téli ruhába felöltözve sétálni. A mesés gazdagságu Tánczos Kovácsról, még ma is beszélgetik a külsoron babonás emberek, hogy e gazdag czivis, pénzét az ördögtől nyerte s ezért viszontszolgálat fejében éjfelenként az ördöggel tánczolni kellett neki.

Hitt-é Hatvani maga a tulvilági lelkekben? Bizonyára nem; ezt róla mint komoly természettudósról feltenni sem lehet. A természetbuvár ördögöt nem lát soha, Luther az, ki tintatartóját az ördöghöz vágta. Hathvani olyan egyén volt, ki mint pap a kijelentésben, mint természettudós a természet rendében egyiránt tudta imádni Istent, de fanatikus nem volt soha.

Ma már 100 év után nagyon megoszlottak a reális irányu tudományok, a müegyetem, orvosi egyetem, gazdasági akadémia, reál és kereskedelmi iskola közt. Ma már nem viheti a debreczeni főiskola azt a szerepet a reális téren, mint Hathvani idejében. — Azonban mégis kivánatos volna, hogy, tekintve a világ haladását, egy kissé nagyobb gond fordittatnék a reális ismeretekre, melyek nélkül ma már müvelt egyén nem létezhet. — Miert nem tanittatik most külön a csillagászat, vegytan, földtan, emberélettan sat.? hiszen van reá erő. — Nem kell a reálirányu embereket durva materiálismussal vádolni.

És most nyugodjál felháborgatott nagy szellem, ne bántsa nyugalmadat semmi! Emlékedet hiven megőrizzük még tréfás dolgokban is, mert azokban is nagy szellemed kinyomatát látjuk. Őrizze meg emlékedet s kövesse példádat különösen a folyvást tanulni szerető nemes tanuló ifjuság!

Helyi hirek.

* **Postáink mizériáinak** valjon vége szakad e, ha a debreczeni dolgok iránt oly közönyös nagyváradi pósta-igazgató máshová tétetik át? Majd kitudódik, mert a nagyváradi póstaigazgató nyugalmaztatása következtében Zobel Lipót kir. tanácsos, budapesti póstaigazgató, mint értesülünk, Nagyváradra való áthelyezését kérte és e kérelme teljesittetett is. Helyét Rasska Károly, kassai póstaigazgató fogja-betölteni.

* **Esküdtszéki tárgyalás.** A tegnapi sajtóperhez pótlólag közöljük meg a következőket. A vád és védbeszédek d. u. mondattak el s este 5 órakor mondatott ki a biróság itélete. Magánvádló képviselője, Dr Nagy Lajos ügyvéd, ki fiatal kora daczára legkiválóbb kriminalistáink közé küzdötte fel magát, gazdag erveléssel logikai lánczolattal folyó beszédet mondott fele érdekeben, — mig viszont vádlottak képviselője, Dr. Bakonyi Samu tagadhatlan ügyességgel és figyelemre méltó ékesszolással vedte vedenczeit. — Az esküdtszék, melynek elnöke Csáky Gergely volt, kimondván mindkét vádlottra a vétkest, még pedig Czeichner Jonteire becsületsértésert, atyjára Czeichner Hersch Leib-re pedig becsületsértésért és rágalmazásért, előbbi 50 frt pénzbirságra utóbbi pedig 3 havi fogságra és 200 frt pénzbirságra iteltetett, — egyetemlegesen köteleztettek 150 frt tandij, 80 frt perköltség s 15 frt tolmácsdij megtéritésére. Vádlottak ügyvédje semmiségi panaszt jelentett be.

* **Kisprépostí beiktatás.** Szakszó Rezső debreczeni plebános kisprépostnak itteni beiktatása a jövő vasárnap, azaz f. hó 21-én történik. A beiktatási ünnepély reggeli 9 órakor veszi kezdetét a helybeli r. kath. templomban. Délben a „Bika" szálloda éttermeben diszebédet ád a kis prépost. — A plébánia

---

ellen irott satyrával ért fel egy-két ugrása. Zilahy ur (Tasziló) jelentéktelen volt e jelenetben s általában nem szinezte ki kellően a hozomány-statisztika e müvelőjét. Az igaz, hogy Molnár László (Szabó Elemér) sem taláita el szerepének ironikus hangjait és ezuttal sem volt melegebb, mint máskor.

— Pedig láttam, hogy ön is mulatott és mégis lekritizál mindenkit!

— Mulattam azon a bevégzett és könyed játékon, a melyet produkáltak Lászné (Natália), Békéssy Rózsa (Jozefin) és Vedress (Belizár.) Már az ő kedvökért is megérdemelné a „Bálkirálynő," hogy legközelebb tele házat lásson. Csakhogy nem ártana, ha a sok ujdonságot kellő előkészület után hoznák szinre. Ennek a hiánya látszott még a „Favart"-né és a „Bálkirálynő" első előadásán is.

— Bizony igaza van! Még a szinlapot is rendetlenül nyomatják; „Fromont és Risler" szinlapjáról lemaradt a Fromont — Rónai neve, a tegnapelőtti szinlapról meg a Zilahi Gyuláé! Ez éppen oly bosszantó, mint a sok pontatlanság — a beszélgetést nyomó tulhangos zene báljeleneteknél, elkésett lövések, szerep nem tudások, ellentét a szinpad berendezés és a szöveg közt sat. — a melyek ujabban ugyancsak gyakoriak. De igaz! A „Bálkirálynő"-vel egyszerre adták „A czárnő foglyát" is. Ugy-e szép volt Ágh Ilona?

— Oh igen! A darabot magát a szini tanodában az operai növendékek drámai gyakorlatainak kedveért szedik elő a lomtárból. Ágh Ilona k. a.-nak (czárnő) pedig alkalmat nyujtott a darab arra, hogy megmutassa, milyen gyönyörü ő maga és milyen szépen tud öltözködni!

— Hát elég ez az üdvösségre?

— A szinpadi üdvösségre bizony nem elég. A k. a. nem tud még hangsulyozni és értelmesen beszélni. Tessék tanulni és gyakorolni. Rendezzenek néma képleteket és szerepeljenek a társulat szépségei ezekben, de a ki a debreczeni szinpadot bátortalan kezdők önképzőjének tekinti, az igen nagy tévedésben van. Vagy nagyobb szerepeket — de kis szinpadon, vagy nagy szinpadon — de kis szerepeket; ez legyen a kisérletezgető urak es hölgyek jelszava. Lám, Ellinger Ilona (Feodora) Zilahy (Razimovsky), Mándoky (Petrov) szerepeikben is értek el oly szép hatást, mint szépségével egy — szép asszony. Rónai (Iván) és Szántó (Waloff) is jók voltak, ez utóbbi ügyes maszkjával, bár Szántót alig lehet hallani, oly gyönge az organuma.

*

— Látta Coralie „Favart"-nét?

— A második előadás alkalmával néztem meg és azt hiszem, csak nyertem ez által. Nem nézhettem végig ezt sem — referáljon nekem, edes barátom!

— Szivesen. Offenbach egyik legkedvesebb zenemüve ez, abból a korból, mikor még keringők és zajos effectusok nélkül, egyszerü szép zenei részekkel, finom hangszereléssel is lehetett operettet irni. Most már a fülbemászó és a zajos elem az uj zenemü virtusa! Végtelen kedves részletek például Favartné dala („Ajtatos arczot véve fel. . ."), a Favart, Hector és Suzanne triója és a katonák bordala az első felvonásban; a másodikban Hector éneke („Susanne a nőm. . .") a vén asszonyá alakult Favartné dala („Az évek elrepülnek. . .") s a harmadik felvonásban egy dal Favarttól („Belefáradt már a poéta. . .") és a tiroli kettős.

— Hát az előadás maga?

— Ellinger jóvolt (Suzanne) kivéve olyankor, a mikor magas hangot akar kivágni és e helyett egy szivgörcsre emlékeztető sikoltást ad ki. Ezeket a jövőben el is engedjük néki. Máskülönben csinos volt és ügyes. Őrley Flóra, czimszerep, élénken játszott és routinnal használta hang-maradványait s az ál-vénaszony jelenetében aratott nagy hatást. Hadai (Favart), Valentin (Hector) szépen énekeltek és játszottak. Valentinban most is kikell emelnünk azt a rendkivüli gondot és lelkiismeretességet, mely őt szerepeinek betanulásában és kidolgozásában tanusit. Rónaszéky (Pont Sablé), Molnár (Cotignac) és Hegyesi (Biscotin) pedig kellően kiaknázták az operette kómikus elemeit. Voltak csinos uj diszletek, zene és karok (a nőket leszámitva) szabatosak és volt publikum is, még pedig telt ház a második előadáson.

rec.

A vak leánya.

(*Fanczia regény.*)

(9. közlemény.)

A czigánycsoport azonnal a tüzet igyekezett elfoglalni s a jámbor zarándokokat a falak felé szoriták.

Jakab eleinte részvéttel szemlélte e szánalmat gerjesztő arczokat, de később meg nem állhatta, hogy el ne mosolyodjék. Egyszerre elbocsátá Zorah kezét, melyet kezei között melengetett s ócska esőköpenye alól egy papirlapot vont elő és hihetetlen gyorsasággal rajzolt le egy vastag zarándokot, ki fanyarképpel keresgetett üres tarisznyájában tápszer után. —

Zorah, vállára tette kezét s mosolyával biztatta őt. Azonban nemcsak ő bámulta a nomád müvész tehetségét.

A fiatal zarándok, kit már ismerünk, lassan közeledett a rajzoló felé s barna kámzsája alól szinte papirt és rajzont szede elő, könnyen megengedhető viszonttorlásul a vajdának ránczos, visszataszitó arczát rajzolta le.

Alighogy Zorah a fiatal rajzolót megpillantá munkálkodásában, azonnal Jakab fülehez hajlott és őt figyelmetessé tette versenytársára. Jakab egészen föl volt ezáltal villanyozva s kezét nyujtva e zarándoknak igy szólott: — ugy látom ön is festész.

— Reménylem legalább, hogy egykor az lehetek.

— Miért viseli ön azt a kámzsát s miért hordja azt a zarándok botot?

— Hogy müvész válhassék belőlem Rómába kell mennem s hogy czélomat olcsó szerrel elérhessem, nem választhattam más öltönyt. Hanem már most, mondja meg nekem: ön is ez egyiptomi törzsnek gyermeke-e?

Jakab ravaszul mosolygott.

— Ezek a kóborgók, — szólt halkan védelmet nyujtanak nekem; mert hogy festész lehessen belőlem s Rómába eljuthassak, meg kelle szöknöm az atyai háztól.

— Talán szigoru és igazságtalan volt atyja ön iránt?

— Mint valamenyi atya, midőn gyermekei nem akaratjok szerint cselekesznek. — Atyam nemes ur és ugy vélekedik, hogy még a legkitünőbb festész is foltot ejtene családfáján. De hát melyik vidékről való ön átöltözött zarándok?

— Én Lotharingiából való vagyok, — válaszolt az ifju festész sohajtva. A viruló Lotharingia az én szülőföldem, az a föld, mely oly bájoló, hegyei, völgyei és erdőségeivel s melyet isten a festészek kétségbeesésere teremtett. Hát ön álczigány hová való?

— Szintén Lotharingiaba, — válaszolt kezet szoritva. — Mi földiek vagyunk, barátom, Lotharingiából származom, melyet mint kis csavargó hagytam el, melyet azonban a szép Italia nem fog vélem feledtetni.

— Helyesen, czimborám; de még nem mondtad meg nevedet.

— Callot Jakabnak neveznek. Hát téged bajtárs?

— Gelée Claude a nevem, — válaszolt a zarándok, szivélyesen megölelve földijet, a nélkül, hogy törödöttt volna környezetének gunyos tekintetéivel.

— Ti derék fiuk vagytok s meg vagyok róla győződve, hogy nagy müvész lesz belőletek, — szólt Perrier Ferencz, ki észrevétlenül közeledett hozzájok. — Higyjetek joslatomban mert én is festész akarok lenni s szintén Rómába igyekszem, dacára minden akadálynak és nehezségnek. E czimen, és nem mint földitek, kérem barátságtokat, mert én burgundi vagyok. Óh mennyire szeretnetek kell nektek is a müvészetet, hogy annyi nélkülözésnek

átadására pedig br. Brémer Pál és Zeley János kanonokok küldettek ki a váradi káptalan által.

Honvéd-gyülés. A debreczeni 1848—49-ki honvéd-egylet vasárnap gyülést tartott. A gyülés tárgya az országos honvéd-egyletnek az a kérdése volt, hogy nyilatkozzanak a vidéki egyletek a felett, vajon kívánatosnak tartják-e — a jelenlegi járványos időben — az országos honvéd-gyülés megtartását. A debreczeni honvéd-egylet csatlakozott azon nézethez, hogy jelenleg nem óhajtja megtartatni az országos honvéd-gyülést hanem az 1887-ik év április vagy május havára kívánja azt halasztatni.

* **Gróf Telekysándor ezredes** — mint az Ellenzék írja — frissen, jó egészséggel, megifjodva érkezett, közel egy évi távollét után Kolozsvárra. Debreczeni barátai és tisztelői üdvözletöket küldik itt mulatása után.

* **Gyászjelentés.** Özv. Nagyréti Darvas Albertne, szül. Ludányi Bay Erzsébet, és gyermekei; Darvas Béla és Darvas Gabriella, valamint Ludányi Bay Ilona, a legmélyebb fájdalommal tudatják forrón szeretett felejthetetlen drága jó anyjuk, illetőleg nagyanyjuk Özv. Ludányi Bay Gáborné szül. Csicseri Ormós Katalinnak, élte 69-dik évében hosszas szenvedés után nov. hó 13-án esti fél 9 órakor történt gyászos kimultát. A boldogult hült tetemei f. hó 15-én d. e. 10 órakor Debreczenben Bathyány utcza 3559. sz. a. háznál tartandó gyász ima után, Beregmegyebe fognak szállittatni és nov. hó 18-án d. u. 3 órakor a helv. hitv. szertartása szerint a csarodai családi sirboltba örök nyugalomra tétetni. Debreczen, 1886. nov. 15. Áldás poraira!

* **Vásár.** Csege községnek eddig is két országos vásárja volt; most azonban folyamodott, hogy neki is négy vásárja legyen, mint Kabának. — A miniszter a kérvényt kedvezően intézte el.

* **A vármegyéről** Hajdúvármegyének ujonnan választott biz. tagjai igazolása végett az állandó igazoló választmány Karap Mór elnöklete alatt ma d. u. ülést tartott a megyeházán.

* **Zászlószentelés.** Az általános munkás segélyző és temetkezési egylet debreczeni fiók egylete e hó 14-én szentelte fel uj zászlaját. Az egyletnek eddig 400 tagja van s a zászlószentelési ünnepélyen mintegy 130 fónyi közönség jelent meg az egylet helyiségében. A zászló Csikes Ferencz elnök és a választmányi tagok fáradozása, a tagok áldozatkészsége folytán volt megszerezhető. A szegek beverésénél résztvettek Csikes Ferencz elnök („Az egylet jóléteért és virágzásáért), Dr. Legányi Gyula egylet orvos („a ki ezen lobogó alatt megy, Mathuzsálem korát érje el.") Veisz Ignácz alelnök („a munkás osztály virágzása és jóléteért") Vibrál János, Szilágyi Károly, Farkas Ferencz, Aszalós Lajos, Czeh József vendéglős, Molnár András, Nicht József, Györössy Mihály, Kovács József, Takács István. A zászlószentelést közvacsora követte, melyben számos sikerült felköszöntő mondatott.

* **A felolvasókörből.** A kör holnapi felolvasóestélyen Dr. Halász Sándor tanár ur felolvassa „A spiritizmus" czimü értekezését. — Kérjük a n. é. közönséget, hogy igy a felolvasó iránti tekintetből, mint a saját érdekében pár perczczel öt óra előtt sziveskedjék megjelenni. Belépti jegyek nem tagoknak Göltl ur gyógyszertárában adatnak ki. Ugyanott tagokul is beiratkozhatni.

* **Esküvő.** Br. Wangenheim Celesta, urhölgynek Garzon Ödön őrnagy nevelt leányának, tegnap esküdött örök hűséget Lónyay Sándor országgyülési képviselő. Az esketés — miután a völegény református; két helyen történt: a ref. nagytemplomban, hol az esketést ft. Révész Bálint püspök ur végezte és a katholikus templomban Ft. Szakszó Rezső kisprépost. Az esküvőn jelen voltak Br. Perényi Péter beregmegyei főispán, Lónyay J.ármaros főispán. A jelenvoltak legnagyobb része fényes díszmagyarba volt öltözve. Az ifju pár a délutáni vonattal utazott el városunkból.

* **Jogászbal.** A helybeli jogakadémia polgárai segély-egyletük javára 1887. évi január hó 15-én tánczmulatságot rendeznek, melyre házi asszonyul Gróf Degenfeld Józsefné Szilassy Irma Őmeltóságát sikerült a rendezőségnek megnyerni, s igy mondanunk sem kell, hogy a bál sikere ezáltal is biztositva van. A bizottság következő: Elnök Domahidy Victor, alelnök: Falussy Árpád, Solymossy István; pénztárnok: Ochváry Zoltán; ellenőr: Gróf Csáky Adorján; jegyző: Ujhelyi Vitkay Sándor; b. bizottsági tagok: Bányai István, Becker Miklós, ifjabb Bernáth István, Bernáth Lajos Bertalan Zoltán, Gróf Degenfeld Imre, Eötvös Róbert, Báró Fejérváry Imre, Gyertyánffy Jenő, Horváth Endre, Iosvay Bálint, Kenczy Dezső, Krasznay Sándor, Leitgeb Imre, Majzik Victor, Márton Kálmán, Nemes Zoltán, Szőke Ödön, Deutsch Konrád, Tóth Aurel, Ujvá y Ödön.

* **Összezuzta magát.** A dohánygyár épitésénél tegnap d. u. 3—4 óra közt ujabb baleset történt. Bokor Lajos 14 éves munkás fiu ugyanis, ki Nyil-uicza 3083 sz. a. lakos, a tetőről lezuhant s azonnal szörnyet halt. A vizsgálat kideritette, hogy jelenleg nem az épitésnél előfordult mulasztás hanem az illetőnek saját vigyazatlansága idézte elő a balesetet. Az összeroncsolt holttest beszállitatott a kórházba.

* **Népesedés.** Nov. hó 7-től nov. hó 13-ig terjedő héten született városunkban: I. Református: törvényes 9 fiu, 17 leány, — törvényetlen 2 fiu, — együtt=28. Egybekelt 13 pár. II. Evangelikus=0. III. Romaikatholikus: törvényes 1 leány. — IV. Zsidó: törvenyes 3 fiu. Egybekelt 1 pár. Elveszulöttek összes száma: 32, — melyet ha összevetünk az elhaltak számával (41), — az apadás=9.

* **Hajdu Dorog** város ügye végre-valahára eldől. H.-Dorog ugyanis azt kérelmezte, hogy rendezett tanácsu városból nagy községgé alakulhasson át. E kérelmének a miniszterium helyt adott. A legközelebbi megyei kozgyülés lesz hivatva ezen ügyben véglegesen intézkedni.

* **Jótékony nőegylet.** Tegnapelőtt, vasárnap délután, számos tag jelenlétében, nőegyleti választmányi gyülés tartatott, az elnök Veresné Szathmary Terézia urnő lakásán. A gyülésnek két fontosabb tárgya volt, t. i. a szegények segélyezése és a telen tartandó bál módozatainak megbeszélése. November és decz ember hónapokra 18 szegénynek 78 frt utalványoztatott ki. Kimondatott, hogy jövő évi január hó 8-án nőegyleti bál fog tartatni „virágbál" czimen, melyen a részvevő nők virágcostume-be öltözve, a virágdiszt a müvirágkészitési tanfolyam növendékei készitik az e téren kivált jó izléssel és szakértelemmel biró tanitónőjük vezetése alatt. Valami egészen uj és kedves mulatságot terveznek ezzel a nőegylet hölgyei, mely midőn egyrészről a résztvevőknek kevésbe kerül, kizárva ez alkalommal a nőegyleti mulatságokban szokásos eláruitásokat, a müvirágkészitést tanult leányoknak is alkalmat nyujt másfelől, hogy magokat eddigi tanulmányaikban erősitsék, mindinkább müveszieseb bé tevén azt, a mi nálok eddig természetesen, puszta gyakorlati munka lehetett. Részletekről még nem szólhatunk, de előre felhivjuk a nagyerdemü közönség figyelmet a szép, és a mi igen fontos dolog, kevésbe kerülő mulatságon.

* **Rövid hirek.** Dr. Kerekes Lipót, hosszabb betegségéből felgyógyulva, működését ujolag megkezdte. Hajdumegyei igazoló választmány ma ülést tartott melynek azonban nem volt sok elintézni valója, mert csupán B.-Ujvárosról érkeztek be a választások ellen fellebbezések. Felolvasás. Zilahy Gyulát, szintársulatunk kedvelt tagját, a kereskedő ifjak önképző egylete felszólitotta, hogy az egyletben felolvasást tartson, a mit Zilahy Gyula meg is igért. — Téves hir. A „Debr. Ellenőr" tévesen irta, hogy vasárnap az ispotályi templomban nt. Könyves Tóth Mihály ur predikált, — mert ott ez alkalommal is nt. Könyves Tóth Kálmán ur végezte az isteni tiszteletet.

* **Szinházi hirek.** Tegnap este „Felhő Klári," Rátkay László népszinműve, ismét telt ház előtt került szinre. E darab — ugy látszik — mindig megtartja nálunk vonzerejét. Az előadás is folyton javul. Rónaszékinek sok kitünő alakitását láttuk már szinpadunkon, de bátran kimondhatjuk, hogy a „Felhő Klári" Csik Istókja volt eddigelé a legtermészetesebb, a legpompásabb alakitása. — Örömmel konstatáljuk, hogy tegnap este már K. Rostagni Irén (Viola Éva) is veszitett merevségéből s több drámai erővel játszott. Két izben is tapsolták. „Violá"-nak vasárnapi előadása alatt a rendezésnél több illuzio-zavaró hiba történt, — igy például a puska nem sült el annak idejében, — a kunyhó a függöny legördülésekor gyult ki s ket felvonáson keresztül égett, — a sir, melyről az mondatik, hogy éppen akkor hantoltatott be már cziprussal volt boritva — stb. Jutalom-játékok. Vedress Gyulának, társulatunk ezen egyik legtehetségesebb tagjának, közelebb lesz a jutalom-játéka, a midőn is Szász Gerő „Roland asszony" czimü tragoediája kerül szinre. — Halmainé, közönségünk osztatlan kedvencze, a mint már irtuk a „Koldusdiák" cz. operettet választotta jutalomjátékául. Vendégszereplés. Örley Flóra, társulatunk egyik primadonnája, a jövő hó elejével — hosszabb időtartamra — Szegedre megy vendégszerepelni. Igazgatónk ebbe annyival inkább beleegyezett, mert a közelebbi ujdonságokban Halmainénak lesz főszerepe. — Debreczen és Nagyvárad. A nagyváradi polgármester átiratot intézett városunk polgármesteréhez, melyben tudatja, hogy Nagyvárad közgyülése a jövő évre is Krecsányinak adja ki a nyári szinkört, — igy a debreczeni és nagyváradi szinészet egyesüléséből egyelőre nem lesz semmi!

* **A külsőségről.** A látóképi és a hortobágyi csapszékek tetejét megigazitották, — az állások azonban olyan állapotban vannak, hogy bármely pillanatban összedőléssel fenyegetik a bennök megszállókat. — Az ohati puszta, hol 500 tanyai lakos él, oly tultömöttség van, hogy egy szobában 19-en is laknak, a mi kétszeresen veszélyes ilyen járványos időben. Felhivjuk rá a rendőrség figyelmét.

* **Állatkinzás.** A peczérek a legnagyobb kegyetlenséggel járnak el a kóbor kutyák összefogdosásában. Annyira elkinozzák a zsineggel a szegény ebeket, hogy humánusabb lenne, ha egyszerüen agyonütnék őket. A hatvan és piacz-utczán megbotránkozással nézte e barbár müveletet a közönség, mig a rendőrség rá se hederitett. Állat-védegylet! mikor jő el a te országod!?

* **A debr. tanitók fizetésemelése.** A debreczeni népes és gazdag ev. ref. egyház, nagyszámu tanitóinak eddig egyáltalában nem adott olyan fizetést, mely megfelelt volna ugy a gyülekezet méltóságának, mint a tanitók szép és terhes hivatásának, társadalmi állásának, s azon igényeknek, melyek elől bármely intelligens ember egy olyan nagy városban, mint Debreczen, egyáltalában nem térhet ki, sőt azokra kényszeritve is van. A presbyterium maga is tudatával birt annak, hogy az egyház tisztviselőit, kül- e belhivatalnokait a debreczeni életviszonyokhoz mért, állásukhoz s az egyház tekintélyéh ez illő fizetéssel kell ellátni. A lelkészek fizetését már két évvel ezelőtt fölebb emelte 1200 frtról 2000-re. A segédtanitók dijazását s minden 5-ik évben 50 frttal határozta el növelni mint maximumig egy bizonyos összegig. Az igazságosság ezek után azt követelte, hogy a rendes tanitók is kedvezőbb helyzetbe juthassanak, kiknek eddig csak 600 frt fizetésök volt lakáson a várostól kapott failletményen kivül. A rendes tanitók magok kérték a fizetéseknek minden 5-ik évben 50 forinttal való növelését 800 frt maximumig. E kérelmet mostanában tárgyalta az egyháztanács iskolaszéke s ily értelemben maga is hozzájárult a fizetésemeléshez és ezt a legmelegebben pártolólag fogja a presbyteriumnak elfogadásra ajánlani. Hisszük, hogy az egyháztanács a legnagyobb örömmel és áldozatkészséggel fogje elhatározni a debr. tanitóknak jól megérdemelt fizetésemelését.

* **Zeneestély.** Rácz Károly jeles zenekara holnap, szerdán, Vilmos Lajos sörcsarnokában zeneestélyt rendez.

* **Szinház** Holnap, szerdán, november 17-én: „Az elevenördög." Eredeti operette 3 felvonásban. Zenéjét irta: Konti József.

Muzsák.

— Az **orsz. képzőm. társulat** most folyó s a király által megnyitott 25 éves jubileumi kiállitása alkalmából felemlitjük, hogy a társulat ma már több mint 1200 tagot számlál, tagjai számára értékes mütárgyakat vásárolhat — évenkint mintegy 10,000 forintért — a sorsolás czéljaira, mülapjaiban a legkiválóbb magyar festményeket — legutóbb Munkácsy, Liczenmayer, Benczur, srb. müveit — maradandó becsü metszetekben sokszorosithatja, szóval ma már azon helyzetben van, hogy oly előnyöket nyujthat a müvészeknek és közönségnek, mint kevés más hasonczélu intézmény. Meg vagyunk győződve róla, hogy a társulat negyedszázados működésének ezen örömteljes befejezése csak kezdetét képezi azon fényes és közmüvelődésünk érdekébeo nagy jelentőségü sikereknek, melyekkel a társulat által nagyra fejlesztett magyar müvészet a jövőben kecsegtet. A kiállitás egyik érdekességét fogják képezni Zichy Mihálynak „Az Ember tragédiája"-hoz festett képei.

— **A Petőfi-társaság** rendes havi felolvasó-ülésének első felolvasója Margitay Dezső volt, ki felolvasott egy elbeszélést „Izé barátunk" czimmel. Utána Torkos László olvasott fel két költeményt. Fanghné Gyujtó Izabella rajzát, melynek czime Szegény Janka, Komócsy József olvasta fel és sok tapsot aratott vele, Ábrányi Emil Paiágyi Lajos vendégnek „Komoly az élet" czimü költemé yét.

— **A deésiszinház** ünnepies megnyitása szombaton este folyt le s ezuttal Kiss József prologját szavalta el Hartman S. k. a. A megnyitó előadást 14-én és 15-én ismételték.

— **Uj darabok.** Négy kis vigjáték került szinre nov. 12-én a nemzeti szinházban: „Érdek nélkül" — Hetényi Bélától, — „A telefon" Kaposi Bélától, — „Virágfakadás", Muray Károlytól, — „Kristóffer 78" — b. Bánffy Györgytől. Legtöbb sikert aratott a Muray Károlyé. F. hó 13-án a népszinházban „A dezentor" cz. népies látványosság adatott Rákosi Viktortól, mely tetszést aratott.

Hazánk s a külföld.

— **Halálozás.** Szent-Andrássy Lajos, ki nagyszerü jótékonyságával örökitette meg nevét. Eperjesen rövid betegség után elhunyt. Szent Andrássy 1819 nov. 19-dikén született Epenjesen s ott végezte iskoláit. Végigüzdve a szabadságharczot, szülővárosában ügyvédi irodát nyitott. Szerényen élt s jelentékeny vagyonát, minthogy Gilányi Amáliával kötött házasságból gyermekei nem születtek, jótékony czélokra forditotta. Első alapitó tagja lett a sárosmegyei közmivelődési egyletnek, az eperjesi kisdednevelő egyletnek házát s nagyobb összeget, az ugyanott állitandó polgári iskolára szintén egy házat és tizezer frtot adományozott, birtokain iskolákat alapitott s általában buzgón támogatott minden hazafias czélt. Legnagyobb alapitványát azonban a nyáron tette. Az eperjesi kir. főgimnáziumnak két emeletes házat adományozott, melynek értéke kétszázezer frt. Ezenkivül a kir József-müegyetemen is 10.000 frtos adományt tett. Nemes áldozatkészsége állandóan fenn fogja tartani emlékét. Áldás poraira!

Vasuti menetrend.

Debreczenből indul:

Budapest—Nagyvárad felé:	d. e. 9 ó. 14 p.	Gyorsv
„ „	d. e. 11 ó. 46 p.	
„ „	este 10 ó. — p.	
Szathmár felé:	d. u. 3 ó. 39 p.	
„ „	d. e. 3 ó. 39 p.	
Kassa felé:	d. e. 7 ó. 5 p.	
„ „	d. u. 7 ó. 31 p.	
Nánás felé:	d. u. 3 ó. 50 p.	

Debreczenbe érkezik:

Budapest felől:	d. u. 3 ó. 21 p.
„	éjjel 2 ó. 51 p.
„	este 7 ó. 4 p.
Szathmár felől:	d. e. 11 ó. 28 p.
„	este 9 ó. 31 p.
Kassa felől:	d. e. 8 ó. 35 p.
„	este 8 ó. 52 p.
Nánás felől:	d. e. 8 ó. 51 p.

Felelős szerkesztő: Gáspár Imre.
Kiadó: Kutasi Imre.

A mohai
ÁGNES
savanyuviz
folytonos használata mint
IVÓ-VIZ
járványos betegségek
alkalmával kitünő szolgálatot tesz.
Friss töltésben kapható:
minden gyógyszertárban füszerkereskedésés vendéglőkben.

---

nyomor és megaláztatásnak kitenni eltökéltétek magatokat. De egy titkos szózat sugalja nekem hogy mi csügedetlenek leszünk s czélunkhoz jutunk. Te, Callot Jakab, mint fiatal fiu gondtalanul hagytad el előkelő szülei házát, habár honn oly rózsásnak mutatkozott előtted a jövő, — s te távozál hazulról, hogy a czigányok szárnya alatt élj, s küzdelemteljes nehéz uton vándorolj kitüzött czélod felé! és te Gelée Claude, aláveted magadat a zarándokok szigoru szabályainak, kik terhes böjtök s nélkülözések által, remélik büneiknek bocsánatát elnyerhetni. Én is barátim, oda hagytam tönkrejutott atyamat, s e világtalan koldus vezetője lettem, hogy Rómába eljuthassak. Mi mindnyájan küzdünk, né külözünk most, hogy később sikert arathassunk. Nemde bajtársak? —

A két fiatal festő a burgundinak nyiltszivüségétől meghatva, kezet nyujtott.

— Vajha mindnyájan együtt maradhatnánk, mig Rómába eljuthatunk!

Ez volt mind a háromnak a gondolata.

— Istenemre! — szólt Jakab vidáman, — sajátsagos, de igaz, hogy az Alpokon festészek teremnek.

Mig a fiatal emberek a kölcsönös találkozásnak örvendeztek, egy éles hangu érczkürtnek hangját lehete hallani, mely háromszor rövid időköz alatt ismétlődött.

A vajda Armas összerázkódott e hangokra s kérdő tekintetet vetett bandájára, mely azonban a segélyt kérő kürthangokra közönyös maradt.

— Az bizonyosan Gorju uramnak a jeladása volt, — szólt a vajda egy vén banyához, ki mellette a tüznél melegedett. — Az egyiptomi hét csapásra esküszöm, hogy nem vagyok képes a hógörgetegen áthatolni, hogy neki segélyére siessek. Belsebub legyen oltalmára. én nem vagyok képes! Fujjad csak azt a tüzet Miji!

— Azok bizonyosan utasok, kiket a hógörgeteg oda szoritott, — szólt Zorah karjával megölelvén az ifju nyakát. — Imádkozzunk értök istenhez, ha már egyébként segélyükre nem lehetünk.

— Ugyan miért ne segithetnénk nekik? — szólt tüzzel Callot Jakab. — Valószinüleg nem erte őket a hóomlatag. A helyett, hogy felénk nyulakhoz hasonlóul itt kuczorogjunk, inkább siessünk megmentésükre. Takaritsuk el a nyilástól a havat s ne fujták legyen hiába a szerencsétlenek a segélyért kiáltó jelt.

— Mi szövetkezünk hozzád, — szólt azonnal a másik két festész.

— Hohó, Jakab, te itt maradsz, és önök is — szólt a vajda. Te Jakab engedelmességgel tartozol nekem, mint a ki táplallak és gondot viselek rád s ha szót nem fogadsz, majd megizleltetem veled korbácsomat.

— Micsoda? Hát nem lenne nekem jogom életemet koczkára tenni — válaszolt Jakab ingerülten, midőn e megalázó fenyegetést hallá.

— Azt tehetnéd ugyan, de szelességed midnyájunkat veszélybe ejthetne, mert e hötömegnek megmozgatása által még nagyobb görgeteg indulhatna meg, mely mindnyájunkat betemetne.

Ezt mondva erős karjával visszatolta az ifjut, hogy megmutassa neki, hogy minden kiszökési kisérlet sikertelen lenne.

— Miután én nem vagyok az egyiptomi király alattvalója, — válaszolt Claude nyugodtan, majd elvégzem én azt mit neked nem szabad, bajtárs; nemes szándékoda. én hajtom végre.

— Vadaretro Satanas! — kiálta föl a zarándokok feje; — ugyan ki adta neked azt a szerencsétlen eszmét? Azt parancsolom hogy helyeden maradj; különben számüzünk társaságunkból. Térdelj le egyik zugba és könyörögj, hogy háritson el isten minden veszélyt fejünkről.

Folyt. köv.

SZABÓ LAJOS FIAI CZÉG,

Debreczen, Rózsatér.

Az őszi idény beálltával nagy választékban kaphatók :

DIVATOS NŐI RUHASZÖVETEK,

Flanel, Kasán és Moldonok,

jó mosó velezek, téli és harisnyát kendők miden szinben és nagyságban.

Férfi és női alsó ingek, kötött ujjasok ;

Téli harisnyák és keztyük,

Futó és nagy szőnyegek, Jutta és csipke függönyök.

Esőernyők, Miederek stb.

Jutányos szabott árak.

A ki kétségben van a felett,

hogy a hirlapokban feldicsért gyógyszerek közül melyiket használja betegsége ellen, az irjon egy levelezőlapot Richter kiadó-intézetének Liposébe s kérje a **„Betegbarát"** czimü röpiratot. E könyvecskében nemcsak a **legjobbaknak bizonyult háziszerek** vannak részletesen ismertetve, hanem

betegségekről szóló jelentések

is olvashatók. E jelentések mutatják, hogy **igen sok esetben egy egyszerü háziszer is elegendő arra,** hogy még a látszólag **gyógyithatlan beteség** is szerencsésen elháritassék. Ha a betegnek a megfelelő gyógyszer rendelkezésére áll, akkor még súlyos baj esetén is gyógyulás várható, s ez okból egyik betegnek sem kellene a „Betegbarát" megrendelését elmulasztani. E figyelemreméltó könyvecske segélyével sokkal *könnyebben* választhatja meg a szükséges gyógyszert. A röpirat megküldése a megrendelőnek **költségébe nem kerül.**

KIADÓ BOLTOK.

Czegléd utcza elején a szinházzal szemben ujonnan épült emeletes szeglet ház alatt. Értekezhetni „Szabó Lajos fiai" üzletükben.

Máriaczelli gyomorcsöppek.

Kitünő hatásu szer

a gyomor minden betegségeiben.

Védjegy

Fölülmulhatatlan étvágyhiány, gyomorgyöngeség, rossz illatu lélekzet, felfuvódás, savanyu felbőffenés, kólika, gyomorhurut, gyomorégés, homok- és daraképződés, tulságos nyálkaképződés, sárgaság, undor és hányás főfájás(ha a gyomortól ered), gyomorgörcs, székszorulás, a gyomornak ételekkel és italokkal való tulterhelése, giliszták, lép-, máj- és aranyeres bántalmak eseteiben.

Egy üvegcse ára használati utasitással együtt 35 kr.

Központi szétküldés **Brady Károly** gyógyszerész által **Kremsierben** 45[5] (Morvaország).

Kapható minden gyógyszertárban.

Óvás! A valódi máriaczelli gyomorcsöppeket sokat hamisitják és utánozzák. **A valódiság jeléül** minden üvegnek piros, a fenti védjegygyel ellátott boritékba kell göngyölve lennie és a minden üveghez mellékelt **használati utasitáson meg kell jegyezve lenni, hogy az Kremsierben Gusek Henrik könyvnyomdájában nyomatott.**

TOTH FERENCZ.

TÓTH FERENCZ

TÓTH FERENCZ.

Tisztelettel van szerencsém a nagyérdemü közönséget értesiteni arról, hogy :

CZIPŐ ÜZLETEMET

a kor igényeihez képest rendeztem be.

Egyszersmint tudatom, hogy a raktáromon levő gyáriczipő áruikat teljesen

le szállitott àrban

közönség rendelkezésére bocsátom, mint hogy üzletemet ezen tul csakis saját mühelyemben készitett árukkal rendezem be. Ugyszintén **a megrendeléseket** 24 óra alatt a legfinomabb anyagból s legjobb munkával ellátva képes vagyok kiszolgáltatni. Becses pártfogásukat kérve :

teljes tisztelettel

Tóth Ferencz

férfi és női lábbeli készitő.

férfi és női lábbeli raktár Debreczenben Piacz Tiszaház.

WEISS JÁNOS áruháza

Brünben.

Ferdinánd-utcza, 7 sz.

Posta-utánvételi küldemények.

Házi vászon	A legujabb	Bécsi kocsi-fedők.	Lótakaró
kitűnő minőségü a teljes 30 rőf. 1 db. 4/4 széles 4 f. 50. 1 db. 5/4 széles 5 f. 75.	férfi és női mellenykék. Igen meleg és tartós 1 db. 1-sö minőségü 1 f. 50 1 db. 2-ik „ 1 f. —	Kitünő gyapjuból, sárga, 190 cm. hosszu, 130. cm. széles 1 db. *2* frt 50 kr.	erós és szürke, — 190. cm hosszu. — 1 drb 1 frt 50 kr.

Brünni ruhaszövetek.

130 cm széles.

Kitünő minőségü, minden divatos szinben.

1 szelvény 3.10 mt. 1 teljes öltözetre 5 ft. —
1 „ 3.10 „ 1 „ „ 6 ft. 75
1 „ 3.10 „ 1 „ „ 8 ft. —
1 „ „ a legfinomabb minőségü 12 ft. 50

A legujabb téli rokk szövet 1 valodi stájer készitmeny, feltünő olcsó.

Kalmuk-szövet, tartósszinü.

Legujabb minta szerint 10 méter 2 frt 90 kr.

Chiffon, a legfinomabb minőségü

1 db. 30 rőf 6 frt.

Kizárólag ajánlatos férfi ruháknak.

Női ruhaflanel	Téli-ruha Barchent.	Téli Nigger-Loden	Egy szelvény futó szőnyeg.
60 cm. széles, a legujabb divat szerint, 1 ruha (10 méter) 4 frt 50.	60 cm. széles, tartós szinü A legujabb női és gyermek ruhakra 10 méter : 3 frt 60	100 cm. széles. A legujabb és legtartósabb női ruhákra. 1 ruha (10 m.) 5 f. 50.	10 méter hosszu, igen tartós, veres vagy zöld szalaggal 3 frt 50 kr.

Nem tetsző áruk bérmentve visszaküldetnek és az ezekért eső levonás kivánatra postafordultával visszaküldetik.

Minták és árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek.

STORCH EMIL

Brünben, Domokosok utczája 66 sz., küld utánvétellel :

—		frt.	kr.
10	Meter Terno kétrétü	4	—
10	„ Háromrétü, legnehezebb minőségü	2	80
10	„ Kalmuk legujabb minta	2	20
10	„ Barchent—ruha	3	60
1	Posztó maradék, jó minőségü, 3¼ méter hosszu	3	75
1	Szőnyeg maradék 10—12 méter hosszu	3	50
3	Gazdagon fényesitett nemez kabátok	3	—
1	Jute függöny	2	30
1	Juta garnitura, két ágytakaró, egy asztalfedő	3	50
1	Ripsz garnitura, két ágytakaró, egy asztalfedó	4	50
1	Szegett takaró, nehéz minőségü	3	—
1	Szegett vászon, két méter hosszu	1	50
1	Szegett szalmazsák, két méter hosszu	—	90
1	Szegett házivászon, 29 bécsi rőf	4	20
1	Szegett kanavász, 30 bécsi rőt	6	—
1	Szegett damaszt, 30 bécsi rőf	5	50
1	Szegett chifon, 30 bécsi rőf	4	50

Nem tetsző áruk minden levonás nélkül visszavétetnek és a pénz bérmentve elküldetik.

Árjegyzékek és minták kivánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1886 nyomatott KUTASI IMRE könyvnomdájában